

ГИ ДЪО МОПАСАН В БРЕТАН

Превод от френски: Боян Атанасов, —

chitanka.info

Юни, 1882 г.

Настъпи сезонът за пътуване, ведрите дни, когато човек търси нови хоризонти — безбрежната синя морска шир, където очите си отпочиват и духът се успокоява, свежите гористи долини, където в припадащия мрак, седнал на покрития сякаш със зелено кадифе крайпътен насип, гледа как залязващото слънце се отразява в кафявата и неподвижна вода, събрана в изровените от каруците коловози, и чувства, че сърцето му се разнежда, без да знае защо.

Страшно обичам да скитам из непознати местности, които ти се струва, че откриваш за първи път; обичам внезапната почуда, която изпитвам пред обичаи, за чието съществуване не съм и подозирал; това състояние на постоянно напрегнат интерес, тази радост за очите, това безспирно възбуждане на мисълта.

Само едно ми отравя тези прекрасни пътешествия — четенето на пътеводителите. Писани от търговци на километраж, пълни с невъзможни и винаги изопачени описания на местности, с винаги неверни сведения и често измислени указания за пътищата, всички тези книжки — с изключение на един наистина превъзходен немски пътеводител — задоволяват напълно еснафите, които седят в увеселителния влак и разглеждат страната по страниците на Жоан^[1], и отчайват истинските туристи, които с бастун в ръка и раница на гръб обичат да се скитат по пътеки, из долове или край морския бряг. Тези пътеводители лъжат; от тях нищо не можеш да разбереш, нито да научиш; с превзетата си и глупава проза те загрозяват и най-прелестните местности; те посочват само големите пътища и са почти толкова лоши, колкото и тъй наречената генералщабна карта, на която все още не са нанесени построените преди тридесет години язовири по Сена.

И все пак колко много ти се иска, когато пътуваш, да научиш предварително нещичко за местата, където отиваш! Колко е щастлив човек, когато намери книга, в която някой скитник е нахвърлил искрено своите впечатления! Обикновено това са само описания, които те запознават с местностите. Но понякога ти дават повече. Когато навлезеш в Алжир чак до оазиса Лагуат, трябва да четеш всеки ден и всеки час от пътуването си чудесната книга на Фромантен „Едно лято в Сахара“. Тя ти отваря очите, събужда мисълта ти, като че ли още по-

ясно ти показва тези равнини и планини, тази жарка пустош; разкрива ти самата душа на пустинята.

Има толкова очарователни места из цяла Франция, които почти никой не познава. Без да имам претенцията да напиша нов пътеводител, бих искал да дам тук-таме някои указания за къси излети по за десетина-пенадесет дни, маршрути, известни на всички туристи, но непознати на тези, които си седят в къщи.

Да не вървиш никога по пътища, а само по пътеки; да спиш в плевни, когато не намериш странноприемници; да ядеш само хляб и да пиеш вода, когато няма друга храна; да не се плашиш нито от дъжда, нито от разстоянията, нито от здраво ходене с часове наред — ето как само можеш да обходиш и опознаеш основно един край и да откриеш съвсем близо до градовете, през които минават туристите, хиляди неща, за чието съществуване дори и не си подозирал.

Измежду всички стари френски провинции Бретан е една от най-интересните; за десет дни можеш да я опознаеш достатъчно, за да разбереш нейния темперамент — тъй като всяка страна, както и всеки човек, си има свой собствен темперамент.

Да я прекосим набързо. Нека отидем само от Ван до Дуарненез, като вървим по морския бряг, истинския бретонски бряг, нисък и пуст, осеян с подводни скали, където постоянният рев на вълните сякаш отговаря на свиренето на вятъра в степите.

Морбиан — същинско затворено море, което се издига и спада в зависимост от приливите и отливите на океана — се простира пред морския град Ван. За да се излезе в открито море, трябва да се мине през него.

Това море е пълно с острови — острови на друиди^[2], тайнствени, обитавани от духове. Те носят на плещите си надгробни могили и всички онези странни камъни — менхири и долмени^[3], които някога са били почитани като богове. Тези острови са, както казват бретонците, толкова много, колкото дните в годината. Морбиан е море на символите, разтърсвано от суеверия.

Този край е люлка на легенди и в това се крие неговият голям чар. Старите вярвания, отдавна изчезнали другаде, са здраво вкоренени в гранита на тази земя. Също и старите приказки са безсмъртни в тази страна; селянинът ви говори за приключения отпреди петнадесет века,

като че ли са случки, станали вчера, като че ли баща му или дядо му са присъствували на тях.

Има подземия, в които мъртъвците не се разлагат, а остават същите, каквито са били в деня, в който ги е сковала смъртта: те са само изсушени, тъй като изворът на кръвта е пресъхнал. Така и спомените живеят вечно в този кът на Франция; спомените и дори начинът на мислене на прадедите.

Напуснах Ван същия ден, в който пристигнах там, за да посетя историческия замък Сюсинио, а оттам да мина през Локмариакер, после през Карнак и вървейки все по крайбрежието, да пристигна в Пон-Лабе, Пенмарш, нос Раз и Дуарненез.

Пътят върви отначало по брега на Морбиан, а после през безкрайни пустинни равнини, прорязани от долове, пълни с вода. Не се вижда ни къща, ни дърво, ни живо същество, само безбройните трънливи храсти трептят и свирят под пристъпите на яростния вятър, който гони по небето разкъсани, сякаш стенещи облаци.

После минах през едно селце, из което скитаха трима боси, мръсни селяни и едно високо двадесетгодишно момиче, чиито прасци бяха изцапани с тор; след това наново започват степите — пусти, голи, пълни с тресавища; те постепенно се губят към океана, чиято сива ивица, очертана на далечния хоризонт, светлее тук-таме от пяната.

Посред тази дива местност се издига висока развалина — четвъртит замък с кули от двете страни, самотен, изправен там между тези две пустини — степите и морето.

Старият замък Сюсинио, построен през XIII век, е прочут. Там се е родил великият военачалник Ришмон, който изгони англичаните от Франция.

Вратите са изчезнали. Влязох в широкия, пуст двор, където имаше купчини камъни от срутените кулички. Изкачвах се по останки от стълби, катерих се по порутени стени, като се хващах за всичко, което ми попадеше подръка — за бръшлян, за полуизронени каменни блокове, и най-после стигнах до върха на една кула, където заставах да гледам бретонския пейзаж.

Пред мен, отвъд необработената равнина, се простираше океанът — мръсен и бучащ под черното небе, а наоколо ми — само степи. Там някъде, вдясно, беше Морбиан, с назъбените си брегове; зад него се белееше едва видимо светло петно — Ван, озарен от един слънчев лъч,

който някак си се беше промъкнал между два облака. И още по-нататък, много по-далеч — огромният нос Киберон.

И всичко беше тъжно, меланхолично, потискащо. Вятърът ридаеше над тези мрачни равнини, чувствувах, че наистина се намирам в старата страна, населена с призраци; всред тези стени, всред ниските и стенещи бодливи храсти, в рововете, пълни със застояла вода, се носеше полъхът на стари предания.

На другия ден минах през Сен-Жилд, където сякаш броди призракът на Абелар^[4]. В Пор-Навало морякът, който ме преведе през протока, ми разказа за баща си, който бил шуан^[5], за по-големия си брат, също така шуан, и за чичо си, свещеник, пак шуан — и тримата вече мъртви... А протегнатата му ръка сочеше Киберон.

От Локмариакер нататък започва родината на друидите. Един бретонец ми показва масата на Цезар — огромен гранитен блок, поддържан от колоси; после започна да ми говори за Цезар като за някой стар човек, когото е виждал.

Вървах все по брега между пустинните равнини и океана и привечер, от върха на една надгробна могила, най-последно съзрях каменните полета на Карнак.

Те са като живи, тези наредени в безкрайни редици камъни, грамадни или съвсем малки, четвъртити, високи и плоски; те приличат на едри хора — някои стройни, други дебели. Когато ги гледаш продължително, струва ти се, че се движат, че се навеждат, че оживяват.

Човек се загубва всред тях; понякога една стена разделя тази армия от гранитни фигури; прехвърляш се през нея и отново попадаш всред тези странни същества, наредени като дървета от двете страни на алея, строени като войници, на еднакво разстояние един от друг, страшни като привидения.

Сърцето ти се разтупва, въображението ти неволно се разпалва, пренася се през вековете и потъва в суеверни предания.

Както стоях неподвижен, смаян и очарован, някакъв шум зад мен така ме стресна, че подскочих и се обърнах; един възрастен мъж, облечен в черно, с книга под мишница, ме поздрави и ми каза:

— Е, господине, дошли сте да видите нашия Карнак, нали?

Казах му колко съм възхитен от видяното и как съм се уплашил. Той продължи:

— Тук, господине, витаят толкова много легенди, че всички се страхуват, без да знаят от какво. Вече пет години как правя разкопки всред тези камъни; почти всеки си има някаква тайна и понякога си въобразявам, че те имат и душа. Смея се на глупостта си, когато се върна в града; но щом дойда отново в Карнак, ставам вярващ, вярвам несъзнателно; без да имам определена религия, вярвам във всички религии. Тази земя — и той тропна с крак — е земя на религията; никога не трябва да се подиграваме с изчезналите вярвания, тъй като нищо не умира. Ние сме при друидите, нека почитаме вярата им!

Слънцето беше изчезнало в морето, но небето оставаше съвсем червено и тази светлина багреше с кръв големите камъни около нас.

Старецът се усмихна:

— По тези места страшните поверия имат такава сила, че на същото това място имах едно видение. Какво говоря! Това беше действително призрак! Една вечер по това време там, върху ей тази надгробна могила, видях магьосницата Коридвен да вари чудотворната си вода.

Прекъснах го, за да попитам коя е магьосницата Коридвен.

Той се възмути:

— Как? Нима не сте чували за съпругата на бога Ю и майката на кориганите?

— Не съм чувал, признавам. Ако е някаква легенда, разкажете ми я.

Седнах до него на един менхир.

Той започна:

— „Богът Ю, баща на друидите, бил женен за магьосницата Коридвен. Тя му родила три деца: Мор-Вро, Крейз-Виу — най-хубавата девойка на света, и Аравик-Дю, най-грозното от всички живи същества.

Изпълнена с майчинска любов, Коридвен искала да направи нещо за уродливия си син и решила да му даде да пие от водата на познанието.

Тази вода трябвало да ври цяла година. Магьосницата поверила съда, в който била водата, на един слепец на име Мор — да, и на джуджето Гвиу.

Малко оставало да изтече годината и двамата пазачи не бдели вече тъй ревностно. Част от свещената течност се разляла и три капки

паднали върху пръстите на джуджето; то ги облизало и веднага узнало бъдещето. В същия миг съдът от само себе си се счупил и Коридвен долетяла и се нахвърлила върху Гвиу, но той побягнал.

Тя вече го настигала и за да може да тича по-бързо, той се превърнал на заек; веднага магьосницата се преобразила на хрътка и се спуснала подире му. Щяла да го улови на брега на една река, но Гвиу се превърнал на риба и се хвърлил във водата. Тогава изскочила огромна видра, която започнала да го преследва така бързо, че той могъл да се спаси само като се превърнал на птица. Изведнаж от небесните висини се спуснал голям ястреб с разперени крила и отворен клюн — това била магьосницата Коридвен; Гвиу, разтреперан от страх, се преобразил на житно зърно и се търкулнал върху куп пшеница.

Веднага се явила голяма черна кокошка и го погълнала. След като си отмъстила, Коридвен седнала да си почине и тогава забелязала, че отново ще става майка.

Житното зърно било покълнало в нея; родило се дете, което Ю сложил във върбова кошница и хвърлил в морето. Детето било спасено от сина на цар Гуидно и станало демон, дух на степите, кориган.“ И така от Коридвен произлизат всички тези малки фантастични същества — джуджета и гномове, които блуждаят тук. Казват, че те живеели в дупки, издълбани под тези камъни, и че излизат вечер да потичат из храстите. Останете по-дълго време всред тези омагьосани паметници, господине, вгледайте се втренчено в някой паднал на земята долмен и ще усетите как земята тръпне, ще видите как камъкът се раздвижва и ще се разтреперите от страх, като зърнете главата на някой кориган, който ви гледа и повдига с челото си лежащия над него гранитен блок. А сега хайде да отидем да вечеряме.

Нощта беше настъпила — безлунна, съвсем тъмна, изпълнена с бученето на вятъра. Крачех с протегнати напред ръце, блъскайки се в големите изправени камъни, и всичко — и разказът, и тази местност, и мислите ми, — всичко беше приело такава свръхестествена окраска, че нямаше да се учудя, ако внезапно някой кориган изтичаше между краката ми.

На другия ден тръгнах отново на път през пустинни равнини, села, градове — Лориан, Кемперле и тъй красивия всред своята долина Кемпер.

Главният път започва от Кемпер, изкачва една стръмнина, пресича долини, минава край някакво мрачно, обрасло с трева езеро и накрая навлиза в Пон-Лабе, най-бретонското градче в тази част на Бретан — от Морбиан до нос Раз, където се говори само бретонски.

Накрай града се издига стар замък с кули от двете страни; едно тъжно, безкрайно тъжно езеро, над което прелитат диви птици, мие основите на стените му. От езерото изтича река, по която малки кораби могат да стигнат до града. По тесните улици със старинни къщи минават мъже с широкополи шапки, с великолепно бродирани жилетки и четири облечени една върху друга дрехи — първата, не по-голяма от длан, едва покрива плешките, а последната стига точно над дъното на панталоните.

Момичетата са високи, хубави, свежи, но едрите им гърди са така пристегнати от сукнени елечета, които ги притискат като броня, че те дори не личат.

Главите им са украсени по странен начин. Прилепнали до слепите очи, две пъстро бродирани парчета плат образуват рамка около лицата им и пристягат косите, които се спускат като кърпа назад, а след това се събират на кок на темето под едно своеобразно боне, което често пъти е тъкано със сърма.

Пътят излиза наново от това средновековно градче, забравено в пустата равнина, и върви сред степите, обраснали с бодливи храсти. От време на време се виждат три-четири крави, които пасат край пътя. При тях винаги има по една овца. По няколко дни човек се пита защо тук никога не вижда крави без овца. Този въпрос не те оставя на мира, тормози те и непрекъснато ти се натрапва. Започваш да търсиш някой, който да може да те осведоми. Доста трудно е обаче да намериш такъв човек, защото понякога можеш да скиташ цяла седмица из селата, без да срещнеш местен човек, който да знае френски. Най-сетне някой свещеник, който се разхожда с отмерени крачки, като чете молитвеника си, учтиво ти съобщава, че тази овца е отредена за вълка.

Една овца струва по-малко от кравата, а тъй като за вълка е по-безопасно да отвлече овцата, той, естествено, се нахвърля на нея. Често обаче, за да защитят невинния си другар, тези дребнички, но храбри крави образуват „бойно каре“^[6] и набождат на острите си рога виещия звяр, тръгнал за плячка.

Вълкът! И тук се явява този легендарен вълк, който ни е плашил през детските години; белият вълк, големият бял вълк, който всички ловци са виждали, но който никой от тях не е убил.

Никога човек не го среща сутрин. Той се показва зиме, към пет часа, когато слънцето залязва; виждат го как се промъква по някое голо било и как на небето се откроява дългият му бягащ силует, който бързо изчезва.

Защо досега още никой не е успял да го убие? Ето защо. Впрочем моето обяснение е само предположение. След лова има богат обед, който започва винаги към един часа и свършва в четири. Много се пие и много се говори за белия вълк. Виждат го, когато се разотиват след угощението. Нищо чудно, че не могат да го убият.

Вървах по настлания с гранит път, който блести, когато грее слънце. Равнината от двете му страни е плоска и осеяна с ниски храсти. Тук-там някой повален камък отново насочва мисълта ти към друидите. Вятърът брули земята и свири из трънливите храсталаци. Понякога глух трясък — сякаш далечен топовен гърмеж — кара земята да тътне; приближавам Пенмарш, където, казват, морето навлизло в някакви кънтящи пещери. Вълните, които нахлуват в тези бездни, разтърсват целия бряг и при буря грохотът им се чува чак до Кемпер.

Отдавна вече се вижда дългата линия на сивите вълни, които сякаш властвуват над тази ниска и гола равнина. Те се разбиват в стада от остри подводни скали, които показват черните си глави, заобиколени с пяна, сякаш разлигавени; а там, до самата вода, няколко зиморничави къщурки се тулят зад малки купчини камъни, за да се запазят от вечния морски ураган и солените пръски на океана. Един голям фар, построен върху скалите до самите вълни, трепери върху каменните си основи; пазачите разказват, че през бурни нощи високата гранитна колона се люлеела като кораб — часовникът падал върху пода с циферблата надолу и всички предмети, закачени по стените, се откъсвали, падали и се чупели.

От това място до Конке е брегът на корабокрушенията. Там сякаш дебне смъртта, ужасната смърт във водата — удавянето. Никой друг бряг не е така опасен, не вдъхва такъв страх, не взема толкова много човешки жертви.

Малките рибарски къщички са пълни с хора, които, живеят в калта заедно със свинете — някоя стара жена, високи момичета с

мръсни голи крака и синовете, от които най-възрастният изглежда тридесетгодишен. Почти никога не виждаш бащата и много рядко най-големия син. Не питай къде са, защото старицата ще посочи с ръка към начупения, развълнуван океан, който изглежда готов да залее тази страна.

Не само коварното море погубва тези хора. То има мощен съюзник, още по-коварен, който всяка нощ му помага да задоволи ненаситния си глад за човешка плът — алкохолът. Рибарите знаят това и го признават. „Когато бутилката е пълна — казват те, — човек вижда подводните скали. Но престава да ги вижда, когато тя се изпразни.“

Плажът на Пенмарш всява страх у всекиго, който го види. Сигурно тук, на този бряг, злодеите, които някога умишлено причинявали корабокрушения, са привличали заблудените кораби, като връзвали измамния фенер на рогата на някоя крава; те я спъвали, за да куца, и люлеещият се фенер можел да бъде взет за светлината на друг кораб.

Малко по-вдясно се намира една скала, станала известна със страшната драма, която се е разиграла там. Жената на един от предишните префекти на Морбиан седяла там и държала малкото си момиченце на колене. На няколко метра под тях морето изглеждало спокойно, заспало, безопасно.

Внезапно една от тези странни вълни, които наричат мъртви, се приближила безшумно, с издут гръб, страшна и неудържима, изкачила се на скалата като разбойник, който се промъква крадешком, и за миг отнесла и погълнала майката и дъщерята. Няколко митничари, които минавали наблизко, видели само голямата гола скала, от която струяла вода, и един розов чадър, който бавно се носел по отново спокойната вода.

Цяла година адвокатите и лекарите разисквали, спорили и пледирали, за да установят коя от двете — майката или дъщерята, отнесени от една и съща вълна, е умряла първа. Били издавени котки с котенцата им, кучки с кученца, женски зайци със зайчета, за да се реши с положителност този въпрос, тъй като от това зависело получаването на голямо наследство. Имуществото щяло да остане на едното или другото семейство в зависимост от това дали агонията на жената, или на детето била по-продължителна.

Срещу това мрачно място се издига голям гранитен кръст, каквито се срещат навред в тази набожна страна, където старите каменни кръстове са така многобройни, както и долмените — техните по-стари събратя. Под това разпятие се намира странен барелеф, който по груб и смешен начин изобразява раждането на Христа. Един англичанин, който минавал оттам, много харесал наивната скулптура и наредил да се построи навес, който да я пази от влиянието на суровия климат.

Ние вървахме все по плажа, по безкрайния плаж, който се простира край Одиернския залив. Трябва да преминеш в брод или да преплуваш две малки реки, да затъваш в пясъка или праха от водорасли, като вървиш постоянно между тези две пустини — едната развълнувана, а другата — неподвижна — морето и степите.

Ето и Одиерн, малко тъжно пристанище, в което внасят оживление само рибарските лодки, които отиват или се връщат от лов на сардини.

Сутринта, преди да тръгнем на път, вместо да пием обичайното кафе с мляко, закусихме с няколко пресни, вкусни, поръсени със сол рибки — ухаещи като истински виолетки. След това тръгнахме към нос Раз — края на света, края на Европа.

Все се изкачваме, изкачваме се непрекъснато и внезапно пред нас се откриват две морета — вляво океанът, а вдясно Ламанш.

Тук се сблъскват техните течения, тук бесните им вълни се бият непрестанно, обръщат минаващите кораби и ги поглъщат мигновено.

*Вълни, вие пазите страшната тайна,
пред вас на колене са майките в плач!^[7]*

Тук, на големия нос, който се вдава навътре в морето, няма вече дървета, няма нищо друго освен туфи трева. На самия край се виждат два фара и навсякъде в далечината — други фарове, кацнали върху подводните скали. От десет години напразно се мъчат да завършат постройката на още един фар. Упоритото море постоянно руши това, което хората строят с упорит труд.

Там насреща остров Сен, свещеният остров, гледа опасния си събрат остров Уесан, който се подава на хоризонта зад залива на Брест.

„Който види Уесан, вижда смъртта си“ — казват моряците. Остров Уесан е най-недостъпен от всички и моряците се приближават с трепет към него.

Високият нос свършва, като слиза отвесно в сред кипналия океан. Една малка пътечка го заобикаля, катери се по наклонените гранитни скали, минава по гребени, широки една педя.

Внезапно се озоваваш над страшна пропаст, чиито черни, сякаш намазани с мастило стени отекват от яростния тътен на битката на стихииите, която се води долу, на дъното на тази бездна. Това място се нарича „Ад“.

Въпреки че се намирах на сто метра над морето, пръските на вълните достигаха до мен. Наведен над пропастта, наблюдавах тази кипяща вода, която се надигаше, сякаш обзета от невиждана ярост.

Досега никой поет не е възпял този истински ад. Обзе ме ужас при мисълта какво би станало с хората, които биха могли да паднат там; човешките тела ще се търкалят, ще се въртят, ще потъват в сред тази буря между четири каменни стени; вълните ще ги изхвърлят върху издатините на скалите, ще ги сграбчват отново, ще ги поглъщат, пак ще ги изтласкват; те ще се премятат като в кипяща вода в този чудовищен водовъртеж.

Тръгнах отново на път, преследван от тези образи и шибан от силния вятър, който брулеше самотния бряг.

След двадесет минути стигнах до някакво малко селце. Един стар свещеник четеше молитвеника си, седнал на завет зад каменния зид. Той ме поздрави. Попитах го къде мога да пренощувам и той ме покани в дома си.

Час по-късно, седнали пред вратата на къщата му, ние се разговаряхме за тази печална страна, която изведнаж те завладява, когато едно босоного бретонче, с развети от вятъра дълги руси коси, мина край нас.

Свещеникът го повика на родния му език и хлапето се приближи свенливо, с наведени очи и неподвижно отпуснати ръце.

— То ще ни издекламира една кантика — ми каза свещеникът. — Това юначе има добра памет и аз се надявам, че няма да се посрами.

Детето започна да мърмори бързо непознати думи с мънкащ глас, също както малките момиченца преповтарят урока си. То не слагаше нито точки, нито запетаи, а произнасяше сричките така, че като че ли

цялото стихотворение беше една-единствена дума, спираше за миг, за да си поеме дъх, и пак подхващаше бързия си шепот.

Внезапно то спря. Беше свършило. Свещеникът галено го потупа по бузата.

— Много добре, върви си.

Хлапето побягна. Тогава моят домакин добави:

— Това, което чухте, е старинен тукашен химн.

— Стар химн ли? — казах аз. — Известен ли е?

— О, съвсем не. Ако искате, ще ви го преведа.

Тогава, като вдигаше заплашително ръка и натъртваше думите, старецът със силен глас издекламира така оживено, като че ли проповядваше, тази наивна и прекрасна кантика, чиито думи записах под негова диктовка.

БРЕТОНСКА КАНТИКА

Адът! Адът! Знаете ли какво е адът, грешници?

Това е грамадна пещ, в която бушуват пламъци; пещ, пред която огънят в ковачницата, огънят, който е зачервил плочите на фурната, е само дим!

Там нивга не прониква светлина. Огънят те изгаря като треска, без да го виждаш. Там никога не влиза надеждата, защото господният гняв е запечатал портите.

Над главите ви, около вас — навсякъде само огън! Гладни ли сте? — Яжте огън! — Жадни ли сте? — Пийте от тази река от сѳра и разтопено желязо!

Ще бъдете обречени на вечни ридания. Море ще стане от сълзите ви, но за ада това море ще бъде само една капка! Сълзите ви ще подхранват пламъците, вместо да ги гасят, и вие ще чувствувате как мозъкът ври в костите ви!

После ще отрежат главите от раменете ви и все пак вие ще живеете! Дяволите ще си ги подхвърлят един на друг и все пак ще живеете! Ще пекат месото ви на жар, ще чувствувате как ставате на въглен и все пак ще живеете!

И там ще има още други мъчения. Ще чувате укори, проклетия, богохулства.

Бащата ще казва на сина си: „Бъди проклет ти, плът от моята плът, понеже заради теб исках да събера богатства чрез грабеж!“

А синът ще отговаря: „Проклет бъди ти, проклет, татко, защото ти ми даде гордостта, която ме доведе тук.“

А дъщерята ще каже на майка си: „Нека хиляди злини се струпат на главата ти, майко моя, хиляди нещастия да те сполетят, нечиста ямо, защото ти ме остави да върша, каквото искам, и аз забравих бога!“

А майката ще се отрече от децата си и ще отговори: „Проклети да бъдат дъщерите и синовете ми, проклети да бъдат синовете на дъщерите ми и дъщерите на синовете ми!“

И тези писъци ще ехтят през Вечността. И тези мъки ще бъдат вечни. И този огън!... Този огън! Божият гняв е запалил този огън... той винаги ще гори, все така силен, без пушек, все така дълбоко ще прониква в костите ви.

Вечен ужас! Вечно да умираш, вечно да се давиш в този океан от страдания.

О, *никога*, ти си дума, по-голяма от морето! О, *никога*, ти си изпълнена с писъци, със сълзи и с ярост. *Никога!* О, ти си сурова дума! О, как ни плашиш!

След като старият свещеник завърши, той ме попита:

— Ужасно е, нали?

Дочувахме как неуморимите вълни се нахвърлят яростно на зловеците отвесни скали. Пред очите ми изплува отново тази пропаст, пълна с бясна пяна, злокобна и ревяща, истинско царство на смъртта, и нещо от мистичния ужас, който кара вярващите разкаяни грешници да треперят, проникна и в моето сърце.

Заминах при изгрев-слънце, като се надявах, че ще стигна в Дуарненез, преди да настъпи нощта.

Един човек, който говореше френски, понеже бил служил четиринадесет години като моряк на държавни кораби, ме настигна, когато търсех митничарската пътека, и ние заедно слязохме към Залива на покойниците. На единия му край се намира нос Раз.

Този залив представлява голям пясъчен циркус. Никога няма да забравя меланхолията, която той навява. Смутен и тъжен, човек желае час по-скоро да се махне оттам, да отиде някъде другаде, по-далеч от това място. Към този страшен бряг се отваря гола долина. По средата ѝ, обраснало с ниски храсти, се простира мрачно езеро, в което има нещо мъртвешко.

Това място наистина прилича на преддверие на ада. Жълтият, равен и печален плаж се простира до огромен гранитен нос, разположен срещу полуостров Раз, в който се разбиват разярените вълни.

В далечината забелязахме трима мъже, които стояха неподвижно като забити в пясъка колове. Моят спътник се учуди, тъй като никой не стъпва в този пуст залив. Приближавайки се, видяхме, че в краката им лежи някакъв дълъг предмет, почти зарит в пясъка; те се навеждаха от време на време, пипаха го и пак се изправяха.

Беше мъртвец, удавник, някакъв моряк от Дуарненез, изчезнал миналата седмица заедно с четирима свои другари. От осем дни насам ги чакали на това място, където течението изхвърля труповете. Той беше първият, който беше дошъл на тази последна среща.

Обаче друга мисъл занимаваше моя водач, тъй като в тази страна удавници се срещат често. Той ме поведе към мрачното езеро и като ме накара да се наведа над водата, ми показа стените на потъналия град Ис. Виждаха се неясните очертания на старинен градеж. После отидох да пия от извора — съвсем тънка струйка вода, най-добрата в цялата околност, както ми каза бретонецът. След това той ми разказа легендата за потъналия град; говореше така, като че ли това събитие беше станало наскоро, едва ли не пред очите на собствения му дядо.

Един добър и безволен цар имал красива и развратна дъщеря; тя била така красива, че всички мъже полудявали, щом я видели, и така развратна, че се отдавала на всички мъже; след това заповядвала да ги убият и да ги хвърлят в морето от близките скали.

Казват, че безграничната ѝ похот била по-стихийна от вълните на океана и по-ненаситна от тях. Тялото ѝ било огнище, в което изгаряли душите, които сатаната после прибирал.

Най-сетне божието търпение се изчерпало. Господ разкрил волята си на един свят човек, който живеел в тази страна, и му казал, че ще накаже царкинята. Светецът предупредил царя, който не посмял

да усмири и затвори любимата си дъщеря, но само ѝ казал за божие предупреждение. Тя обаче не се покаяла, а, напротив, отдала се на такъв разврат, че целият град започнал да ѝ подражава — станал град на любовта, от който изчезнали добродетелите и срамът.

Една нощ господ събудил светеца, за да му съобщи, че е настъпил часът на отмъщението. Светецът изтичал при царя, единствения добродетелен човек в цялата страна. Той наредил да оседлаят коня му и предложил втори кон на светия човек, който го приел. Изплашил ги страшен грохот — видели, че ревящото, развълнувано море залива равнината. Тогава царската дъщеря се показала на прозореца си и извикала: „Татко, нима ще ме оставиш да умра?“ Царят я качил на седлото зад себе си и побягнал през една от градските врати, докато вълните навлизали през другата.

Те препускали в нощта, но вълните също тичали, бучали страшно и помитали всичко. Пяната им пълзяла бързо напред и достигала вече краката на конете. Старият светец казал на царя: „Ваше величество, хвърлете дъщеря си от коня, иначе ще загинете.“ А дъщерята крещяла: „Татко, татко, не ме изоставяй!“ Тогава светецът се изправил на стремената и с гръмовен глас известил: „Такава е божията воля!“ И царят отблъснал дъщеря си, която се била вкопчила в него, и я хвърлил зад себе си. Вълните я грабнали и се върнали обратно.

Мрачното езеро, което покрива развалините на този порочен град, е останалата от онова време морска вода.

Тази легенда е историята за Содом, разправена по начин, приемлив за дами.

Събитието, за което говорят като че ли е станало вчера, се е случило, изглежда, в четвъртия век след Христа.

Привечер стигнах в Дуарненез.

Дуарненез е малко рибарско градче, което би било най-известният френски морски курорт, ако не беше така отдалечено.

Най-големият чар на градчето е прелестният му залив. Разположено в дъното на залива, то сякаш съзерцава оттам дългата мека линия на вълнистите брегове, чиито хълмове са красиво заоблени. Далечните им ридове се разтапят в леки, прозрачни, сини и бели мъгли, които се издигат от морето.

На другия ден тръгнах за Кемпер, а вечерта преспях в Брест, откъдето при изгрев-слънце взех влака за Париж.

[1] А. Жоан, автор на пътеводители. — Б.пр. ↑

[2] Друид — галски жрец. — Б.пр. ↑

[3] Менхири и долмени — праисторически паметници. Менхирът е грамаден изправен камък, а долменът се състои от голяма каменна плоча, поставена хоризонтално върху няколко изправени камъка. — Б.пр. ↑

[4] Пиер Абелар — френски богослов (1079–1142), известен с трагичната си любов към Елоиз. — Б.пр. ↑

[5] Шуан — въстаник, привърженик на монархията по време на Великата френска революция. — Б.пр. ↑

[6] Каре — войскава част, построена в квадрат за отбиване на конна атака. — Б.пр. ↑

[7] Из стихотворението „Осеано пох“ от Виктор Юго. Превод на П. Симов. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.